

LATERALIZACJA -PORADY DLA RODZICÓW

Lateralizacja, to postępujący w trakcie rozwoju ruchowego proces, w wyniku którego kształtuje się przewaga jednej strony (ciała) nad drugą. Lateralizację czynności nazywa się też "asymetrią funkcjonalną".

Wyróżnić można lateralizację jednorodną, do której zaliczamy:

- lateralizację prawostronną - przejawia się dominacją prawej ręki, oka i nogi (świadczy o dominacji lewej półkuli mózgu). Występuje najczęściej u osób dorosłych, dlatego przyjmuje się ją za model idealny, do którego zmierza w swoim rozwoju każdy człowiek,
- lateralizację lewostronną - w wykonywaniu czynności dominuje lewa ręka, noga i lewe oko (co świadczy o dominującej roli prawej półkuli mózgu),
- lateralizację skrzyżowaną (niejednorodną) - polega ona na wyraźnej czynnościowej przewadze narządów ruchu i zmysłu, lecz nie po tej samej stronie, a po obu stronach ciała: można więc spotkać dzieci leworęczne, ale prawonóżne i prawonocne. Wariantów tego typu lateralizacji jest kilka i jest to lateralizacja ustalona.
- lateralizację nie ustaloną, czyli słabą - spotkać ją można gdy nie ma ustalonej dominacji poszczególnych narządów ruchu i zmysłu. Przejawia się oburęcznością, obuocnością i obunożnością

Pierwsze objawy dominacji ręki zaobserwować można już u niemowlęcia, począwszy od III kwartału pierwszego roku życia. U wielu dzieci około 4 r. z przewagą jednej ręki nad drugą

staje się wyraźna, a u większości maluchów zaczyna dominować ręka prawa. Zwykle na przełomie wieku przedszkolnego i szkolnego ustala się zwykle lateralizacja czynności ruchowych rąk, która ostatecznego kształtu nabiera w wieku 12- 14 lat.

Są też dzieci u których dojrzewanie w zakresie lateralizacji czynności ruchowych jest zwolnione i nie kończy się w wieku szkolnym.

Najprostszym sposobem ustalenia dominacji to przeprowadzenie testu składającego się z kilku poleceń, które dziecko musi wykonać:

USTALENIE DOMINACJI RĘKI:

- Nawlekanie koralików na drucik
- Obrysowywanie szablonu koła

ZWRÓĆ UWAGĘ NA:

Wybór ręki, sprawność rąk w wykonaniu prób, tempo pracy.

USTALENIE DOMINACJI OKA:

- Zagłądanie do butelki (z ciemnego szkła).
- Zagłądanie do telewizorka (mała zabawka)

ZWRÓĆ UWAGĘ NA:

Wybór oka.

USTALENIE DOMINACJI NOGI:

- Skakanie na jednej nodze.
- Kopanie klocka na jednej nodze.

ZWRÓĆ UWAGĘ NA:

Wybór nogi, sprawność nóg.

Podczas przeprowadzenia takiego testu (ćwiczeń) należy:

- dokładnie obserwować dziecko,
- szczególną uwagę zwrócić na odruchową reakcję dziecka np. odruchowy wybór ręki czy oka,
- ćwiczenia tego typu można powtórzyć kilkakrotnie, jednak nie kilka razy pod rząd tę samą próbę, gdyż dziecko może zorientować się i wykonywać je nieprawidłowo,
- należy zwracać uwagę na tempo pracy podczas wykonywania prób,
- badanie należy przeprowadzić w formie zabawowej, nie powinno nużyć dziecka.

Wśród wielu szczególnych zasad postępowania z dzieckiem leworęcznym najważniejszym jest prawo dziecka leworęcznego do posługiwania lewą ręką. Postępowanie z dzieckiem leworęcznym nie jest równoznaczne z przestawieniem go na rękę prawą, ale powinno uwzględnić pomoc w przygotowaniu dziecka do nauki pisania zgodnie z jego możliwościami. Czynność pisania tradycyjnie wykonywana prawą ręką w kierunku od strony lewej ku prawej, zazwyczaj sprawia dziecku leworęcznemu problemy.

Sposób pisania lewą ręką jest odmienny. Leworęcznemu dziecku trzeba więc dodatkowo ułatwić naukę.

Psycholodzy zalecają stosowanie następujących zasad:

1. Właściwa postawa wobec leworęczności; zapobieganie wytworzeniu się aury odmienności, czy poczucia bycia gorszym od innych.
2. Trafna decyzja co do dalszego postępowania z dzieckiem leworęcznym. Próby przeuczania na prawą rękę mogą być podejmowane w przypadku dzieci oburęcznych i o słabej przewodze ręki lewej; dzieci oburęcznych i jednocześnie prawooocznych; dzieci prawidłowo rozwiniętych umysłowo, wykazujących dobrą sprawność ruchową prawej ręki i nie przejawiających zaburzeń mowy i zaburzeń emocjonalnych oraz przy pełnej akceptacji przeuczania przez samo dziecko.
3. Prawidłowa postawa ciała dziecka podczas pisania;
 - obie stopy oparte o podłogę, przedramiona o stół, plecy wyprostowane do pionowej linii kręgosłupa, głowa i górna część tułowia pokrywają się z osią kręgosłupa,
 - tułów znajduje się w pewnej odległości od ławki,
 - sąsiad z ławki siedzi po prawej stronie dziecka leworęcznego (w rzędzie środkowym),
 - światło ustawione z przodu lub z prawej strony.
4. Właściwe ułożenie zeszytu; zeszyt oddalony od ciała i od brzegu ławki w celu oparcia całego przedramienia piszącej ręki, ułożony ukośnie z nachyleniem w prawą stronę, nieco na lewo od osi ciała,
5. Prawidłowy sposób trzymania pióra; zanim dziecko zacznie pisać piórem (szybko schnącym) powinno uporać się z opanowaniem techniki pisania posługując się ołówkiem;
 - ołówek ujęty w odległości ok. 3cm od końcówki piszącej, leży na przednim członie środkowego palca, pomiędzy kciukiem i lekko zgiętym palcem wskazującym,
 - ręka trzymająca pióro znajduje się w odległości ok. 2cm od powierzchni papieru.
6. Prawidłowy układ dłoni, nadgarstka i przedramienia;
 - dłoń wraz z nadgarstkiem stanowi przedłużenie przedramienia,
 - brzeg dłoni, nadgarstka i ramię opierają się cały czas o stół i zeszyt, przesuając się podczas pisania,
 - koniec ołówka skierowany na lewe przedramię
 - przedramię ułożone mniej więcej prostopadle do liniatury zeszytu,
 - dłoń i palce z ołówkiem znajdują się poniżej liniatury zeszytu.
7. Organizacja ruchów pisania;
 - dbanie o prawidłowe odtwarzanie kształtów liter poprzedzone kreśleniem linii pionowych i poziomych,
 - kształcenie umiejętności płynnego przesuwania ręki od lewej do prawej krawędzi zeszytu,
 - wdrażanie do utrzymywania dłoni i ramienia na zeszycie, unoszenia tylko ołówka w celu postawienia znaku diakrytycznego i przejścia do pisania następnego wyrazu,
 - trening pozostawiania łokcia w tym samym miejscu podczas przenoszenia ręki do drugiej linijki,
 - przestrzeganie zasady pisania od strony lewej w kierunku osi ciała, lecz bez jej przekraczania.
8. Kontrola i regulowanie napięcia mięśniowego;
 - uświadomienie dziecku własnego napięcia mięśniowego,
 - wdrażanie do świadomego kontrolowania napięcia mięśniowego,
 - kształcenie umiejętności aktywizacji określonej grupy mięśni uczestniczących w danej czynności ruchowej.

Istnieje szereg ćwiczeń, które pozwalają leworęcznym usprawnić proces pisania. Nie można jednak zapomnieć, że postępowanie z dzieckiem leworęcznym należy rozumieć jako świadome, uzgadnianie współdziałania rodziców, nauczyciela i dziecka.

1. Orientacja w schemacie ciała:

- podaj mi proszę zabawkę, która leży po lewej stronie, dotknij prawego ucha, pokaż lewe oko, co widzisz po swojej prawej stronie, itp.;
- zdalnie sterowany miś: dziecko bawi się misiem, a my wskazujemy mu drogę do skarbu: misiu, idź dwa kroki w lewo, teraz prosto, a teraz skręć w prawo i idź aż do poduszki, zobacz – co jest za poduszką?;
- chwytanie/rzucanie piłki raz lewą, raz prawą ręką (ze wskazaniem).

2. Percepcja wzrokowa:

- układanki, puzzle, rozcinanki, które składamy z elementów w całość;
- zauważanie różnic i podobieństw pomiędzy podobnymi ilustracjami, zdjęciami;
- układanie wg wzoru; komponowanie własnych wzorów;
- zabawy plasteliną, ciastoliną – modelowanie.

3. Koordynacja wzrokowo-ruchowa:

- kreślenie w powietrzu kształtów geometrycznych, liter, cyfr;
- kreślenie linii poziomych, pionowych, ukośnych, kształtu koła;
- rysowanie tzw. leniwej ósemki;
- rysowanie, malowanie na dużych arkuszach;
- wypełnianie konturów;
- rysowanie po śladzie – tzw. ćwiczenia grafomotoryczne;
- obrysowanie, rysowanie z wykorzystaniem szablonów wewnętrznych i zewnętrznych;
- malowanie palcami, z wykorzystaniem obu rąk;
- wycinanie nożyczkami;
- nawlekanie koralików, makaronu, słomek, itp.

4. Zdolności manualne:

- wydzieranki papierowe;
- nawijanie nici na szpulkę;
- zbieranie małych elementów, np. grochu, koralików – np. segregowanie wg koloru itp.

Sławni leworęczni muzycy to np. Ludwig van Beethoven, Niccolò Paganini, Jimmy Hendrix, Paul McCartney, Ringo Starr, Bob Dylan i Sting. Do słynnych leworęcznych malarzy należą Leonardo da Vinci, Michał Anioł Buonarrotti, Eduard Manet i Pablo Picasso.

Wybitni leworęczni uczeni to m.in. Albert Einstein, Friedrich Nietzsche. W historii było też wielu leworęcznych polityków, m.in. Ronald Reagan, George Bush senior i Bill Clinton.

BIBLIOGRAFIA

Bogdanowicz M. *Leworęczność u dzieci*. Warszawa 1992, WSiP

Bogdanowicz M: „Lewa ręka rysuje i pisze. Ćwiczenia przygotowujące do pisania dla dzieci leworęcznych „ Gdańsk 2003, HARMONIA

Spionek H. *Dziecko leworęczne*. Warszawa 1964, Nasza Księgarnia

Spionek H. *Zaburzenia rozwoju uczniów a niepowodzenia szkolne*. Warszawa 1985, PWN

